

Likt av og 44 851 andre
 vegardharm annonse: HERREGUD!! JEG FIKK 5 PÅ EKSAMEN!!! Ble så glad det kom et lite hyl. MEN Gud for en rolig selvtillitsboost det var! Nå er jeg så klar for å sette opp det mest akavis beroligende mitt! Neste fan

Likt av og 51 021 andre

Likt av og 42 593 andre
 vegardharm Reklame: Har tatt nye skolebilder i anledning skolestart. Ble så akademisk gira etter 5'er på eksamen at jeg kjører på videre med samfunnsfag denne våren!! 1 uke igjen til skolestart og ikke for sent å melde seg på Akademiets privatistkurs!! @akademiet.no
 Vis alle 83 kommentarene

PRIVATSKOLE- MILLIONENE

Pølser, påvirkere og privat rikdom i Skole-Norge

NYHETER

4. Desember 2022

Grille pølser: 1000 kr. timen

Akademi-eier Kjetil Eide bestemmer selv om og når skolene hans skal leie ham inn som konsulent.

19. DESEMBER SA AKADEMIET-EIERNE TIL DEPARTEMENTET AT DET IKKE VAR NOEN GRUNN TIL Å GRANSKE SKOLENES PENGBRUK.

20. DESEMBER BEGYNTE DE I ALL STILLHET Å TILBAKE-BETALE MILLIONER TIL SKOLENE.

KLASSEKAMPEN AVSLØRER

VI mener skolene følger loven, og for å sikre dette forlar vi gjensmånge av ulike tjenester og priser på disse.

Statstilskuddet skal komme elevene til gode. Det er forbud mot utbytte fra skoledriften. Likevel har eierne av Norges største privatskolekjede Akademiet bygd opp private formuer. Hvordan?

Klassekampens undersøkende prosjekt har avdekket hvordan pølsegrilling, influenser-reklamer og dyre advokater har gjort det mulig å forvandle offentlige skolepenger til privat rikdom.

INNSENDERE:

Håvard Yttredal. Tlf: 924 22 875

Knut Gjerseth Olsen. Tlf: 481 04 728

TAKK TIL:

Fotografene Anniken C. Mohr, Christopher Olsson, Line Ørnes Søndergaard, Adrian Øhrn Johansen og Tom Henning Bratlie som har bidratt. Takk til nyhetsledere Simen Tallaksen, Lars Vegstein, Ida Søratunet Wangberg og Mari Skurdal. Takk også til Aina Ebube Helgheim, Anna Krokene og hele innenriksavdelinga i Klassekampen for gode innspill, diskusjoner og hjelp med stort og smått.

PUBLISERT:

Fra 10. september 2022 til 4. november 2023. Til sammen 19 saker, inkludert en ti sider lang dokumentar-artikkel. Alle artiklene ligger samlet, med den første artikkelen nederst, her:

<https://klassekampen.no/samling/privatskolemillionene>

KONTAKTPERSONER:

Håvard Yttredal: havardy@klassekampen.no

Knut Gjerseth Olsen: knuto@klassekampen.no

REDAKSJON:

Klassekampen

Grønland 4

0188 OSLO

Innsenderne står inne for juridiske og etiske vurderinger og formuleringer i metoderapporten. Innholdet er avklart med Klassekampens ansvarlige redaktør.

Forsidefoto: faksimiler fra Klassekampen og Vegard Harms Instagram-profil

Innhold

1: Innledning	1
2: Organisering av arbeidet	1
3: Ideen og de første problemstillingene	2
4: Første fase: Hva hadde skjedd, 2010-2014	3
<i>Gamle tilsynsrapporter, dommer og Riksrevisjonsrapporten</i>	
<i>Åpne bakgrunnssamtaler</i>	
5: Andre fase: Akademiets økonomi, 2015-2019	5
<i>Selskaps- og eierskapsstrukturen</i>	
<i>Handel med nærstående</i>	
<i>Analyse av sammenstillingen</i>	
6: Tredje fase: Kildearbeid, pølser og en influenser	8
<i>«Se på detaljene»</i>	
<i>Trygg og utrygg omtale</i>	
<i>Influenser-regning til staten</i>	
<i>Lobbyist og dyre advokatmøter</i>	
<i>Pølser, dugnad - og en konsulent</i>	
<i>Brenna beordrer gransking</i>	
7. Fjerde fase: Nye varslere og en hemmelig ryddesjau	13
<i>Varsel om karakterpress</i>	
<i>Den hemmelige ryddesjauen</i>	
8. Etterspill, konsekvenser og framtida	16

1. Innledning

Fra 2003 til 2023 har det samlede statlige tilskuddet til alle norske privatskoler økt fra 2,8 milliarder til 6,9 milliarder kroner. Pengene som går fra staten til de private skolene, kommer sammen med det strengeste lovverket Norge har for privat velferd: Hver krone skal komme elevene til gode, og det er ikke lov å ta utbytte.

Hvordan har det da vært mulig å bygge opp private formuer ved å drive privatskoler?

Norges største privatskolekjede Akademiet og staten hadde ligget i konflikt i ti år om hvordan den strenge loven skulle forstås. I juli 2021, midt i fellesferien, inngikk Kunnskapsdepartementet forlik med Akademiet. De begravde stridsøkta.

I forliket het det at skolene måtte tilbakebetale ti millioner kroner. Samtidig signerte staten på at de ikke skulle åpne nye tilsyn med gamle forhold. Staten skulle med andre ord ikke granske hva Akademiets eiere hadde brukt 1,4 milliarder offentlige kroner på i årene fra 2015 til og med 2019. Myndighetene skulle ikke se privatskolekjeden i kortene.

Klassekampen har gjort det i stedet.

Viktigste funn og konsekvenser:

- I årene 2015-2019 gikk minst 166 millioner av skolenes utgifter til innkjøp fra eiernes egne private selskaper. Eierne har hatt millionbeløp i årlig personinntekt, samtidig som store verdier er bygget opp i deres kommersielle selskaper.
- Eierne har leid seg selv ut som konsulenter til skolene. De har vært styreleder både på skolen og i selskapet skolen gjør innkjøp fra. De har blant annet leid seg selv inn for å bekjempe det statlige tilsynet og for å grille pølser på 17. mai.
- Skoleeierne har latt de statsfinansierte skolene ta store deler av regningen for reklamekampanjer som har gagnet de kommersielle privatistkolene i Akademiet.
- 17. november 2022 ba kunnskapsminister Tonje Brenna Utdanningsdirektoratet undersøke økonomien i Akademiet med bakgrunn i Klassekampens avsløringer.
- 20. desember 2022, like etter et møte med departementet, tilbakeførte Akademiets eiere i all hemmelighet snaut 2 millioner til skolene. Mer enn to år gamle fakturaer, blant annet for reklamekampanjer Klassekampen hadde omtalt, ble kreditert. Det til tross for at Akademiets eiere hele tida hevdet at de ikke hadde gjort noe galt.
- Utdanningsdirektoratets gransking av Klassekampens saker konkluderte med at skolene kunne spart 5,2 millioner kroner på en annen kostnadsfordeling.

2. Organisering av arbeidet

Journalist Håvard Yttredal og skrivende reportasjeleder Knut Gjersteth Olsen i gravegruppa har vært journalister på prosjektet. Knut sto for den innledende researchen (innsyn i forlik og tilsynsrapporter). Håvard sto for kartleggingen av eierforholdene i Akademiet, samt den økonomiske analysen av kjeden. Håvard og Knut har i fellesskap laget alle sakene i serien fra september 2022 til november 2023. De har rapportert til nyhetsledelsen.

3: Ideen og de første problemstillingene

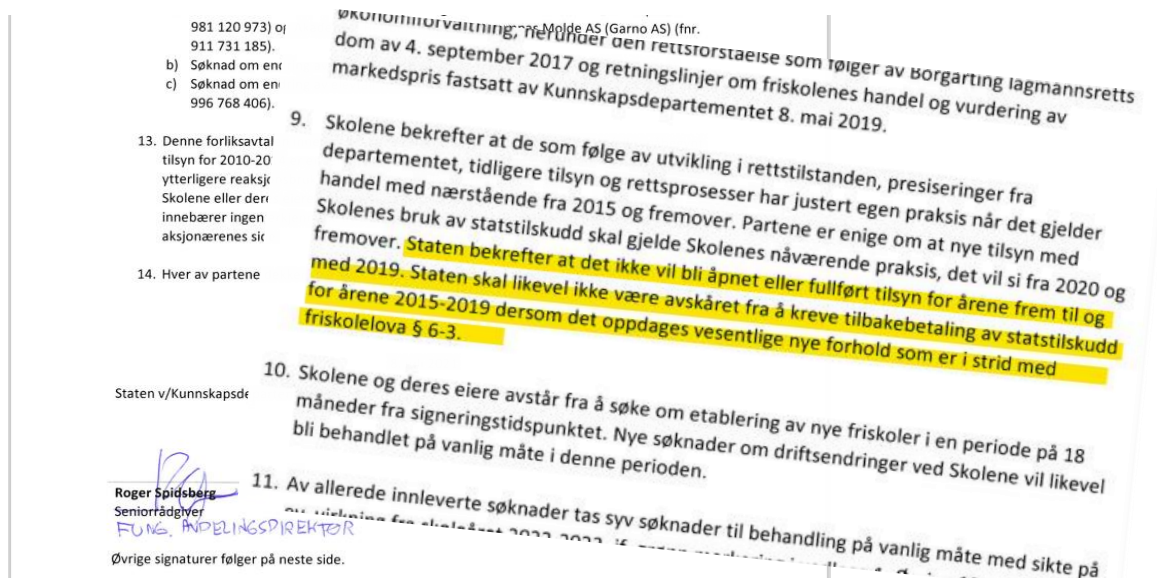
Midt i fellesferien i 2021, da Klassekampens gravegruppe var på ferie, kom en kort pressemelding fra Kunnskapsdepartementet: Den 8. juli hadde de inngått forlik med Akademiet. Dermed var det satt et endelig punktum en langvarig konflikt mellom staten og privatskolekjeden. Tema var tilsyn staten hadde ført fra 2010 til 2014.

Pressemeldingen sa lite om innholdet i forliket, annet enn at disse eldre tilsynene var endelig avgjort og at nye tilsyn skulle rette seg mot forhold framover i tid.

Hvorfor hadde departementet sluppet Norges største privatskolekjede av kroken? Hva hadde de mistenkt dem for? Like etter fellesferien var vi travelt opptatt med et helt annet prosjekt, men vi noterte oss saken til vår idébank og plukket den opp igjen våren 2022.

Allerede i januar 2022 ba vi om innsyn i forliket mellom Kunnskapsdepartementet og Akademiet. Det fikk vi. Forliket besto av 14 punkt. Det som fanget vår interesse, var:

- Akademiet-skolene skulle betale 10 millioner kroner for perioden fra 2010 til 2014.
- Eventuelle nye tilsyn fra statens side skulle dreie seg om forhold framover i tid.
- For hele perioden fra 2015 til 2019 sa staten fra seg retten til å føre tilsyn.

I forlikets punkt ni (vår gulmerking), sier staten fra seg retten til å føre tilsyn med fem år.

Skolene godtok å betale 10 millioner kroner for årene 2010 til 2014. De var tilsynelatende interessert i å unngå tilsyn med de fem årene etterpå. Hva skjulte seg i driften deres fra 2015 til 2019?

Forliket og pressemeldingen hadde kommet midt i fellesferien, men våren 2022 oppdaget vi at enkelte politikere hadde kommet oss i forkjøpet. Allerede i august 2021 hadde

utdanningsminister Guri Melby besvart Rødts skriftlige spørsmål om forliket. I etterkant hadde VG laget en sak der opposisjonen var kritisk til at staten skulle droppe tilsynene.

I forlikets punkt ni (gulmerket), legger partene til en setning som framstår som en ventil: Staten kan kreve tilbakebetaling hvis det oppdages *vesentlige nye forhold*.

Spørsmålet som gnagde da vi hadde lest forliket, var dette: Hvordan skulle vesentlige nye forhold i det hele tatt bli oppdaget hvis staten ikke hadde lov å føre tilsyn?

Vår første problemstilling var todelt:

1. Hva hadde staten funnet i årene 2010 til 2014 som førte til at skoleeierne sa ja til å betale ti millioner kroner som del av et oppgjør?
2. Hva hadde Akademiet drevet på med fra 2015 til 2019, i årene staten lovet at de ikke skulle sjekke?

4. Første fase: Hva hadde skjedd, 2010-2014

Første del av researchen handlet om hva striden mellom Akademiet og staten hadde bestått i. Forliket var en endelig avslutning av tilsyn og tilbakebetalingskrav fra perioden 2010 til 2014. Dette var to grunner til at vi fant det viktig å dykke ned i denne gamle striden:

For det første var det i seg selv interessant å se hva myndighetene hadde funnet som hadde endt med ti millioner i oppgjør sommeren 2021. For det andre kunne forholdene som var avdekket i den tidlige fasen peke oss i retning det vi burde grave i når vi skulle undersøke hva Akademiet gjorde fra 2015 til 2019 – under perioden staten hadde lovet å ikke granske.

Vi dykket ned i arkivene.

Gamle tilsynsrapporter, dommer og en Riksrevisjonsrapport

Vi hadde fint lite greie på skolesektoren, og begynte med å be Utdanningsdirektoratet om innsyn i alle rapporter etter tilsyn med Akademiet-skoler i perioden 2009 til 2014. Vi ble gjort oppmerksom på hvor enkelt det er å finne dette selv: På udir.no lå alle gamle rapporter søkbare etter skole. En sørgelig enkel gravejobb.

Tilsynshistorikken var til gjengjeld komplisert og kaotisk, ikke minst fordi det var så mange Akademiet-skoler (tilsynene er med den enkelte skole, aldri med kjeden som sådan). I tillegg var eierskapet i Akademiet-systemet stadig skiftende. Eksempelvis har skoler i Bergen, som er blant de største i dette universet, gått inn og ut av Akademiet-kjeden.

Vi lastet ned, leste og sorterte rapportene som omhandlet økonomi, og fant at de kunne deles i to bolker: Den første var en rekke tilsyn med Akademiet-skolers årsregnskap fra 2010 og 2011. Siden ble det åpnet en rekke nye tilsyn med regnskapsårene 2012, -13 og -14. I begge tilfellene krevde staten penger.

Tilbakebetalingskravet fra staten hadde endt i retten, og vi sporet opp dommen. Det var i påvente av en ankesak at partene hadde forlikt i juli 2021. Vi brukte einnsyn.no til å få korrespondansen mellom skolene og departementet som ledet fram til forliket.

Vi ønsket å fortelle historien om den gamle striden som ledet til forliket. Det viktigste for vår del, var imidlertid å forstå hva vi skulle leite etter når vi gransket de fem årene ingen hadde planer om å undersøke.

Den første tilsynsrunden hadde oppstått i kjølvannet av en undersøkelse Riksrevisjonen hadde gjort med Akademiet tilbake i 2010. De gamle tilsynsrapportene hadde vi allerede studert, og vi fikk også innsyn i Riksrevisjonens rapport. Vi noterte oss hvilke stridstema som var gjennomgående både hos Riksrevisjonen og Udir. Hovedpunktene vi satt igjen med:

- Eierne hadde leid ut bygg til skolene fra egne firma. De satt på begge sider av bordet når prisen ble avtalt. Riksrevisjonen så tegn til overfakturering.
- Eierne leide seg selv inn som daglig leder ved skolene, fra firmaer eierne selv hadde. Udir hevdet å se overfakturering. Eierne priset seg selv som konsulenter i stedet for å legge til grunn hva en ansatt daglig leder ville koste. Også her satt eierne på begge sider av bordet.
- En stor del av de økonomiske kravene, handlet om mac-er som skolene hadde leaset fra eiernes firmaer. Skolene hadde betalt overpris, mente myndighetene. Eiernes firmaer satt igjen med en uforholdsmessig stor fortjeneste etter å ha kjøpt maskinene for så å lease dem til skolene, fant Udir. Tilbakebetaling for mac-ene utgjorde 5 av de 10 millionene i forliket.
- Riksrevisjonen, som opererte mer overordna, fant at mellom 13 og 24 prosent av statstilskuddet hadde gått til handel med skoleeiernes selskaper. Det var oppsiktsvekkende høyt, ifølge rapporten. De fryktet at handelen var en metode for å hente ut ulovlig profitt.

Åpne bakgrunnssamtaler

Vi ba nå både Utdanningsdirektoratet (Udir) og Kunnskapsdepartementet (KD) om møter. Formålet var en avsjekk av vår forståelse av forliket (KD) og tilsynene (Udir). Begge stilte til det vi kan kalle «åpne bakgrunnssamtaler». Det betød at pressekontakter var med, at de ikke ville si andre ting enn rene saksopplysninger. Formålet var altså ikke å få opplysninger under bordet, men snarere å få harde fakta og å sjekke at vi hadde forstått saksgangen riktig.

Hos Udir ble det klart at vi hadde funnet fram til tilsynene og at vi hadde forstått tematikken riktig. Hos departementet gikk vi gjennom forliket punkt for punkt, og fikk forklart hvordan de oppfattet punktene. Vi var særlig interessert i den siste setningen i punktet der de sa fra seg muligheten for nye tilsyn med forhold fra 2015-2019. Her het det at staten ikke var avskåret fra å kreve penger tilbake hvis *vesentlige nye forhold* dukker opp. Departementet forklarte at de betraktet det som en «ventil». De ville ikke se Akademiet i kortene for denne perioden. Samtidig kunne de ta affære hvis utenforstående avslørte noe som kunne kalles «vesentlig nytt». Akkurat hvor terskelen lå, skulle bli viktig seinere i serien vår.

Vi fikk også forklart at Akademiets modell var innafor loven. Selv om det ikke var lov å ta utbytte fra skolene, var det lov for skolene å kjøpe varer og tjenester fra eiernes selskaper, og det var selvsagt lov å tjene på å leie ut bygg eller folk til skoler. Det springende punkt var at det måtte skje til markedspris og at innkjøpene måtte være rasjonelle for skolen.

Vi beholdt kontakt med både Udir og KD gjennom prosjektet, men hele tida på saksopplysningsnivå, når vi hadde spørsmål av formell karakter, noe vi stadig hadde.

5: Andre fase: Akademiets økonomi, 2015-2019

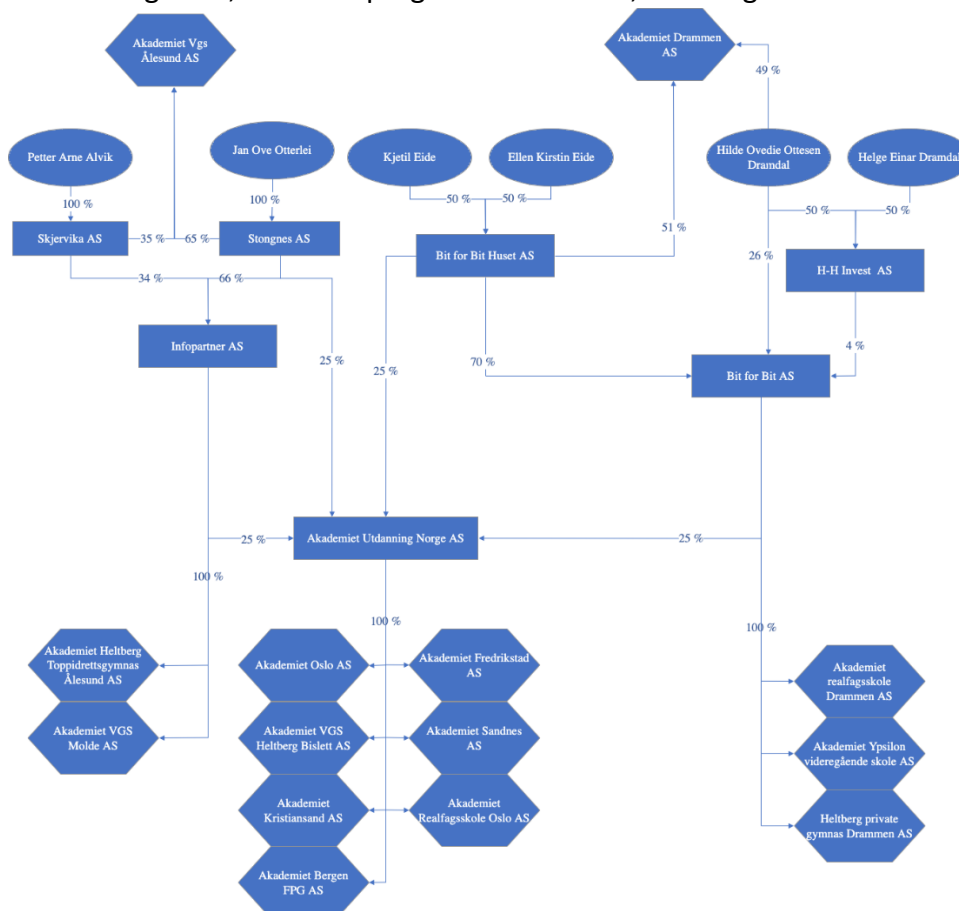
Vi satt nå med en god forståelse av striden slik den hadde vært: Hva myndighetene hadde reagert på, samt tema for rettssakene og dialogen som ledet fram til forliket. Dette var viktig når vi gikk løs på kjernen i prosjektet: Myndighetene hadde lovet at de ikke skulle granske Akademiet 2015 til 2019. Vi ville granske skolekjeden i stedet.

Vi hadde på dette tidspunktet ingen andre kilder enn de offentlig tilgjengelige. Et sentralt mål ble derfor å få overblikk over økonomien i Akademiet-systemet. Det gjorde vi i tre steg:

1. Kartlegge selskaps- og eierstruktur.
2. Sammenstille info fra årsregnskaper og andre kilder om handel med nærstående.
3. Analysere sammenstillingen.

Selskaps- og eierstrukturen

Eierstrukturen har endret seg over tid. Vi brukte opplysninger fra aksjonærregisteret og tilsynsrapporter fra Udir for å finne ut av nå-situasjonen, og merket oss vesentlige endringer tilbake i tid, herunder utkjøpet av tidligere storeier Metis Education. For å fremstille strukturen grafisk, brukte vi programmet draw.io, som er gratis.

Eierstrukturen per 31.12.2021. Sekskantene er skoleselskaper, rektanglene er andre selskaper og ellipsene er fysiske personer.

Strukturen kan se uoversiktlig ut, men tegner et tydelig bilde: Skolene i drammensregionen har ekteparet Eide og Hilde Dramdal som eiere (Dramdals ektemann har også en liten andel), mens skolene i Møre og Romsdal har Jan Ove Otterlei og Petter Arne Alvik som eiere. Gjennom Akademiet Utdanning Norge AS eier de to konstellasjonene resten av skolene i Akademiet-systemet sammen.

Handel med nærstående

Fra og med 2017 har offentlig finansierte privatskoler måttet føre opp handel med nærstående selskaper i en note i årsregnskapet. For å få oversikt over helheten, førte vi informasjonen fra disse notene inn i Excel. Det ville vært en stor jobb å gjøre dette manuelt. OCR-programvare, som leser bilder eller usøkbare pdf-er og henter ut teksten, er dårlig på å hente data fra tabeller, men et unntak er den nettbaserte tjenesten ExtractTable. Den fungerer godt og er billig (2 USD for å hente data fra 50 tabeller).

OCR er ikke ufeilbarlig. For å kontrollere at dataene var riktige, regnet vi summene i Excel og sjekket at de stemte med summene som var oppgitt i regnskapene. For hvert år hadde vi en arbeidsbok med et ark for hver skole i tillegg til et ark der vi gjorde utregninger for alle skolene sett under ett.

	A	B	C	D	E	F
1		Al. Norge AS	Bit for Bit AS	Bit for Bit Huset AS	Akademiet Privatistiskole Drammen	Sum
2	Varer og tjenester					
3	IT/Software/Lisensrett	457 506				457 506
4	IT Hardware		2 027 641			2 027 641
5	Markedsføring	546 393				546 393
6	Skolemateriell					0
7	Nett					
8	Undervisning					
9	Husleie		7 169 147			
10	Øvrig viderefakturering	168 398				168 398
11	Renter av depositum					
12	Totalt V&T	1 172 297	9 196 788	0	0	10 369 085
13	Arbeid					0
14	Konsulent IT	378 790	1 195 575			1 574 365
15	Administrative og økonom	13 791				13 791
16	Øvrige konsulenttjenester	135 892		282 768		418 660
17	Totalt A	528 473	1 195 575	282 768	0	2 006 816
18	Kontrollsum total	1 700 770	10 392 363	282 768	0	12 375 901
19						
20	% av inntekter til nærstående	37,0 %				

Akademiet Drammens handel med nærstående i 2021.

Analyse av sammenstillingen

Vi kunne nå undersøke hvor mye Akademiet-skolene, sett under ett, brukte på ulike kategorier. Vi kunne også undersøke om det var forskjeller mellom skolene og over tid. Dessuten hadde vi datapunkter fra lengre tilbake, blant annet fra rapporten der Riksrevisjonen reagerte på omfanget av handel med nærstående.

Det mest sentrale punktet i Riksrevisjonens rapport i 2010, var at handelen med nærstående var på hele 13- 24 prosent, noe som den gang ble sett på som så høyt at det var stor fare for overfakturering og ulovlig profitt. Vår analyse viste at skolenes omsetning som gikk til handel med nærstående nå var på 17,4 prosent sett under ett. Fire av skolene brukte over en firedel

av inntektene på å handle med eiernes kommersielle selskaper. De internhandelet altså mer nå enn de hadde gjort da både Riksrevisjonen og Udir tok affære ti år før.

Økonomigjennomgangen ga oss også innblikk i hvilke enkeltskoler som kjøpte hvilke typer tjenester over tid. Vi hadde funnet at Akademiet-kjeden var eid av flere personer, som styrte hver sin region. Vi så nå at de enkelte skolene i stor grad kjøpte tjenester av sine egne eiere. For eksempel kjøpte skolene i drammensområdet inn varer og tjenester fra selskapet Bit for Bit AS, som er eid av Hilde Dramdal og Kjetil og Ellen Eide. Skolene i Møre og Romsdal handlet på sin side med Infopartner AS, eid av Jan Ove Otterlei og Petter Arne Alvik, som også eier skolene i området. Det framsto som at de hadde delt landet mellom seg.

Vi ønsket å få mer konkret og detaljert informasjon om handelen ved de enkelte skolene. Hvilke tjenester kjøpte de inn? Var innkjøpene nyttige for skolene? Opererte de med markedspris?

Ingen slike opplysninger var tilgjengelige gjennom offentlig tilgjengelige kilder vi hadde tilgjengelig. Vi satt imidlertid på noen sentrale funn, og valgte å begynne å jobbe med en større dokumentarartikkel. Fikk vi den på trykk først, ville sjansen øke for at andre kilder kom til oss.

Vi bestemte oss for å etablere kontakt med Akademiet, og å mest mulig åpent forklare vårt prosjekt. Vi ønsket tidlig å få deres versjon av saken, og spilte med åpne kort. Vi kontaktet styreleder i Akademiet Norge AS Kjetil Eide, og ba om et intervju. Vi forklarte at vi hadde fattet interesse for forliket. Vi ville skrive om den langvarige konflikten mellom dem og staten, og vi ville høre hans versjon av driftsmodellen Akademiet hadde i dag, inkludert den store handelen med nærstående. Vi forklarte at vi så at handelen var vel så stor nå som før.

Eide var fortjenestefullt åpen, og inviterte oss til Drammen. Der skulle de åpne en ny ungdomsskole. Besøket dit ble, sammen med et besøk på en restaurantsskole i Oslo, reportasjeelement i en større dokumentarartikkel om den gamle konflikten, Akademiets driftsmodell og veien fram til forliket. Dokumentaren inneholdt et par viktige nyheter:

1. Akademiets skoler hadde totalt mottatt 1,4 milliarder kroner i statstilskudd i løpet av perioden staten hadde lovet å ikke granske. Vi fant det i seg selv interessant at staten hadde lovet å ikke sjekke hva 1,4 milliarder statlige kroner ble brukt til.
2. I 2010 var handelen med nærstående på mellom 14 og 24 prosent av skolenes omsetning. Det var så høyt at Riksrevisjonen og etter hvert Utdanningsdirektoratet fremmet millionkrav. I 2021, det ferskeste regnskapsåret ved publisering, brukte Akademiet-skolene sett under ett 17,4 prosent av inntektene på handel med nærstående. På tre av skolene endte over en firedel av inntektene i eiernes kommersielle selskaper.

Dokumentar-artikkelen sto på trykk 10. september 2022. Snart åpnet den helt nye dører.

6: Tredje fase: Kildearbeid, pølser og en influenser

De første reaksjonene på saken var skuffende: Akademiets eiere var fornøyd, og ellers var det øredøvende stille. Snart ble vi rett nok ringt ned av den politiske opposisjonen, men reaksjonene derifra var heller ikke direkte oppsiktsvekkende: Partier som Rødt og SV raste. Ellers var det fredelig.

Vi hadde håpet på konkrete tips om hva den omfattende handelen vi hadde avdekket besto i. Noe slukøret fulgte vi opp med et politiske oppfølgingsartikler. Så skjedde noe.

«Se på detaljene»

Fire dager etter at dokumentaren kom på trykk, kom den første telefonen fra en person som var/hadde vært tilknyttet Akademiets-systemet. Vedkommende var bestyrtet over at så stor del av skolens utgifter gikk til innkjøp fra eiernes selskaper, og mente å ha hørt om eksempler på innkjøp som framsto merkelige. «Se på detaljene», sa tipseren. Men tipseren hadde lite konkret å gå på, annet enn ting vedkommende hadde hørt.

Seinere samme dag kom en annen telefon fra en helt annen kant. Innholdet var mye av det samme, men nå ble vi tipset om navn på enkeltpersoner som kunne sitte på flere detaljer, og som kanskje kunne snakke. Av hensyn til kildenes anonymitet, kan vi ikke opplyse om hvilke konkrete innkjøp som hadde vakt oppsikt.

Vi måtte nå dykke ned i Lovdata, og se på formuleringene i privatskoleloven. I punktet om utbytte het det at tilskuddet i sin helhet skal komme elevene til gode. Vi fikk brakt på det rene fra myndighetene hvordan tilskuddet ble beregnet: Det var knyttet til antallet elever inneværende skoleår.

Vi kontaktet nå personene vi hadde blitt tipset om, som kunne tenkes å sitte på informasjon om at penger var brukt i strid med lovbestemmelsen. En kilde ble sentral. Vedkommende kjente ikke til vår artikkel da vi ringte, men ville lese den nå.

Vi avtalte et tidspunkt da kilden kunne snakke fritt.

Trygg og utrygg omtale

Ved neste samtale, sa kilden at vi burde gå mer konkret til verks enn vi hadde gjort i dokumentarartikkelen. Vedkommende forklarte at det fantes en rekke eksempler på innkjøp som opplagt ikke var til nytte for skolen, og at det fantes skriftlig dokumentasjon.

Vedkommende satt selv på noe, og vi fikk flere navn. Snart hadde vi kontaktet et knippe sentrale personer som satt på konkrete dokumenter som viste innkjøp kildene hadde reagert på. Men det var et stort men: Flere vegret seg for å vise oss hva de satt på. Med god grunn.

Det var nær sagt umulig å holde kildene anonyme hvis dokumentene ble brukt. Akademiet består, som vi har vist, av en rekke selvstendige enkeltskoler som bare er knyttet sammen av eierskapet og av at de handler fra de samme selskapene. Det betyr at kvitteringer og fakturaer fra en enkeltskole kan knyttes til denne bestemte skolen. Kretsen av personer som har tilgang til slike dokumenter i én skole, er liten – spesielt ettersom Akademiet-eierne ofte utgjør daglig ledelse, styreleder, rektor.

Vi ble sittende å diskutere: Hvordan kunne vi få kildene til å vise oss hva de satt på, og hvordan kunne vi beskytte dem hvis det de hadde var verdt å skrive om?

Her ble det nyttig å ha lest de gamle tilsynsrapportene. Vi visste at fra Akademiets driftsmodell i 2010-2014 at store deler av innkjøpene var det vi kan kalle «fellestjenester». Eiernes kommersielle selskaper gjorde et stort innkjøp til alle enkeltskolene. Skolene fikk så viderefakturert enkeltfakturaer: En bit av den store regningen til hver av de små skolene. Eksempelvis kunne innkjøp av en IT-tjeneste, la oss si skoleprogrammet It's learning, gjøres ved at Akademiet Norge AS kjøpte programmet, og så delte fakturaen opp i 17 biter og sendte én til hver skole. På toppen tok de fem prosent i "administrasjonskostnader".

Vi bestemte oss for en strategi der vi ga kildene en hånd på rattet, og vi laget et system vi presenterte for den enkelte kilden:

(1) Kildene eide fortsatt dokumentet og kunne trekke det tilbake selv etter å ha vist det til oss. Vi ville se dokumentene for å kunne diskutere med kilden om det fantes en trygg bruk av opplysningene.

(2) Vi skulle ikke omtale enkeltfakturaer der et innkjøp var gjort bare til én skole eller noen få. Vi måtte holde oss til innkjøp som der kostnaden var fordelt på alle, eller i alle fall mange skoler. Vi forklarte at vi også hadde andre kilder, og at vi kunne sjekke hvor mange som hadde fått deler av en faktura.

(3) Vi ville også unnlate å opplyse om enkeltbeløp den enkelte skole hadde betalt med mindre vi hadde oversikten over hvor mye hver skole hadde i utlegg og kunne omtale flere.

Vi hadde gjennom de neste ukene tett kontakt og flere møter med kilder der vi diskuterte vår bruk. Vi opplevde at det bygde tillit. Det sentrale grepet vårt var å la kildene eie egne dokumenter helt fram til publisering. Flere valgte å dele informasjon.

Etter flere uker med kildemøter satt vi med et stort materiale som omfattet blant annet fakturaer fra nærstående selskaper til enkeltskoler. Så kom det endelige gjennombruddet: I tillegg til konkrete fakturaer til den enkelte skole, satt vi i flere tilfeller på "fakturagrunnlaget". Dette inkluderte den opprinnelige fakturaen som et av eierselskapene hadde betalt, og også fordelingsnøkkelen. Denne var lagt ved enkeltfakturaer i flere tilfeller. Det framgikk at den store fakturaen var fordelt etter skolenes omsetningsstall. I disse tilfellene så vi hva kostnaden var i sum, for alle skoler, samt hvordan den var fordelt mellom de ulike skolene og selskapene i systemet.

Hadde for eksempel Akademiet Sandnes gjort et enkeltinnkjøp aleine, kunne vi ikke omtale det. Men hadde Akademiet Norge AS fordelt en faktura på 17 skoler og vi satt på fakturagrunnlaget, kunne vi skrive om det. Alle skolene kostnadene skulle fordeles på, ville nemlig ha mottatt det samme fakturagrunnlaget. Jo flere skoler som var oppført, dess flere hadde sett dokumentasjonen og kunne potensielt ha lekket den til oss.

Vi forklarte kildene til disse dokumentene hvordan vi tenkte, vi gjennomgikk fakturagrunnlaget med dem og diskuterte hva som var trygt å bruke.

Kildenes vurderinger av hva som gikk an å bruke, var ofte feil i våre øyne. Noen ganger viste det seg at informasjon kilden aldri hadde sett for seg at vi kunne bruke trygt, faktisk var mulig å bruke. Det motsatte var enda oftere tilfellet, at saker kildene hadde sett for seg, enten ikke var saker i det hele tatt, eller at de ikke lot seg dokumentere på en trygg måte.

Denne måten å gjøre ting på, innebærer noen mulige utfordringer, men det er mulig å unngå dem så lenge rammene er gjort tydelige fra begynnelsen av. Vi sørget hele tiden for at kildene skjønnte at de ikke hadde redigeringsrett. De kunne bestemme hva vi fikk bruke og ikke, men det var også så langt det gikk. De hadde ingen befatning med for eksempel tilsvarsrunder med Akademiet eller Udir, og det hadde de heller ingen forventninger om.

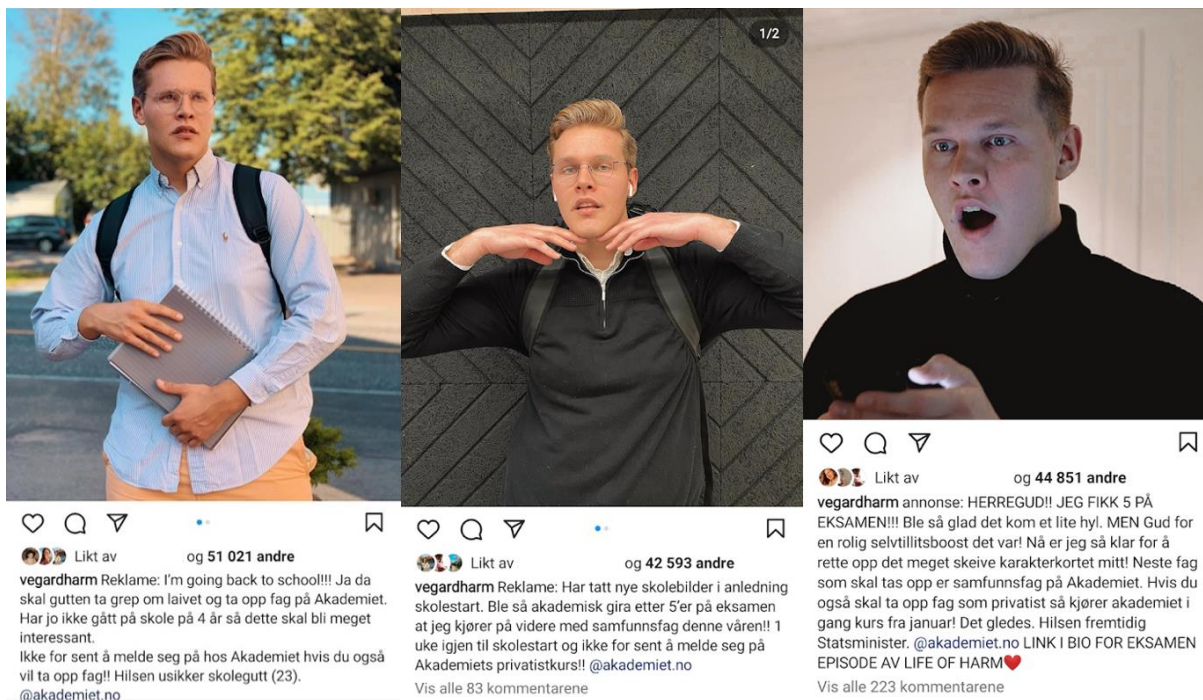
Influenser-regning til staten

De to største temaene fra de eldre tilsynene vi hadde sett på, hadde vært husleie og leasing av mac-er. Vi fikk ingen informasjon om at det fantes overfakturering i de tilfellene i materialet vi nå hadde samlet. I korrespondansen i forbindelse med et av de siste tilsynene, framkom det at skolene nå hadde begynt å kjøpe inn mac-er, og at prisen var innafor "markedspris". Den ballen var altså lagt død. Det var også husleie-saken, fant vi ut. Det var først og fremst om skoler i Bergen som nå var utenfor Akademiet-systemet, som hadde fått myndighetene på nakken for høye husleier. Kjetil Eide, som fortsatt var åpen og tilgjengelig i møte med oss, fortalte at dette hadde vært uenighet internt i Akademiet om husleie-praksisen. Noe helt annet fanget vår oppmerksomhet nå.

Vi blinket oss ut store fakturaer, totalt 1,2 millioner kroner over bare et halvår, for markedsføring i Schibsteds kanaler, særlig tilknyttet VGTV-profil Vegard Harm. Akademiet hadde også betalt ham for å promotere Akademiet på Instagram. Var kostnadene relevante for de offentlig finansierte skolene? I de gamle tilsynsrapportene vi hadde, fra 2010 til 2014, og i korrespondansen rundt de, var markedsføring bare såvidt nevnt. Den gang var pengebruken svært beskjeden og ble erklært innafor. Vi sjekket tallene fra den gang opp mot våre funn fra perioden 2015 til 2019. Vi så da at pengebruken på reklame hadde økt kraftig. Hadde reklamene kommet elevene tilgode?

Vi hørte oss gjennom podcaster, scrollet oss gjennom Harms Instagram-profil og så VGTV-serien «Life of Harm». Serien, viste det seg, handler blant annet om at Vegard Harm, som ikke hadde vitnemål, tar opp fag på en av Akademiets privatistiskoler. Vi bet oss merke i dette. Selv om ordene ser like ut, er det stor forskjell på privatistiskoler og privatskoler. *Privatist*skolene er rene kommersielle virksomheter og mottar ikke statsstøtte, og til forskjell fra offentlig finansierte *privatskoler*, har eierne lov til å ta utbytter fra privatistiskolene. Akademiet eide begge deler, og logoene var like.

Fakturagrunnlaget vi satt på, viste at de offentlig finansierte skolene tok 80 prosent av regningen for Harm-sponsoratet. Statstilskuddet betalte altså brorparten når Vegard Harm på VGTV tok opp fag ved den kommersielle Akadmiets-skolen. Også fakturaer for Instagram-postene hans hvor han melder til følgerne sine at han skal ta opp fag og forteller om eksamensresultatene sine, ble dekket 80 prosent av de statsfinansierte skoleene.

Faksimiler fra Vegard Harms Instagram-profil

Funnene reiste spørsmål om hvorvidt dette var ulovlig *krysssubsidiering*: at den statsstøttede delen av Akademiet-systemet bar kostnader som var tilnærmet irrelevante for dem, slik at overskuddet i den kommersielle delen ble større. Vi la opplysningene som utløste samtidig imøtegåelse fram for Akademiet. Gjennom kildearbeidet vårt, fikk vi tak i fakturagrunnlaget, som var sirkulert bredt på mange skoler. Vi vurderte vi at vi kunne lage saken uten noen videre risiko for kildenes anonymitet. Den første avsløringen ble publisert 18. oktober 2022 og fulgt opp i dagene etterpå.

Lobbyist og dyre advokatmøter

Samtidig fortsatte vi med det vi hadde vurdert som neste mulige sak. Flere kilder vi snakket med, hadde nevnt en «lobbyist» som hadde jobbet for Akademiet-systemet og som var ansatt i Drammen. Ansettelsesforholdet sammenfalt med perioden med rettsaker og til slutt forlik. Lobbyisten jobbet med å påvirke politikerne mens Akademiet var under myndighetenes lupe.

Vi fikk bekreftet fra flere kilder at lobbyisten var ansatt ved en skole i Drammen, og hørte både med henne selv og med Akademiet-topp Kjetil Eide i Drammen. «Hun booka møter med folk fra regjering og storting. Målet var å få gehør politisk fordi vi opplevde et statsapparat som prøvde å ta oss», sa Kjetil Eide, samtidig som han la til at hun hadde hatt ansvar for Arendalsuka og noe undervisning.

Saken vi publiserte, var basert på intervju med Eide og lobbyisten, så vel som informasjon fra sistnevntes åpne LinkedIn-profil.

I samme sak kunne vi avsløre at en annen av eierne, Petter Arne Alvik i Møre og Romsdal, hadde fakturert skolene for arbeid han gjorde i forbindelse med tilsynene. Blant annet hadde han sittet i møter med advokater fra toppfirmaene Sands og Thommesen. Han hadde også

brukt tid på å skaffe dokumentasjon på markedspris for datamaskinene skolene hadde kjøpt av de kommersielle selskapene i systemet. Alt arbeidet med å håndtere tilsynet hadde han fakturert skolene.

Pølser, dugnad – og en konsulent

Akademiet-eierne har hele veien vært åpne om sin forretningsmodell, overfor både oss og utdanningsmyndighetene. I så måte opplevde vi lite motstand i denne fasen. Særlig var Akademiet-topp Kjetil Eide svært tilgjengelig og imøtekommende. Selv om spørsmålene vi kom med neppe var de han ønsket seg, var han rask med å svare når vi tok kontakt.

Akademiet-eierne driver skoler, og i tillegg har de kommersielle selskaper som leverer tjenester til skolene. Når de etablerer eller kjøper en ny skole, skaffer de samtidig en ny kunde til sine kommersielle selskaper. Ifølge Akademiet, er dette til det beste for skolene, som kan nyte godt av fellesinnkjøp til vilkår de ikke ville oppnådd alene, og det er bra for eierne og deres selskaper, som kan tjene penger.

Noe av det de kommersielle selskapene selger, er altså eiernes tid. Det var allerede kjent for oss at Kjetil Eide ikke var ansatt ved noen av skolene, men i stedet fakturerte fra selskapet sitt for tjenester som kursarbeid og skoleutvikling. Vi var nysgjerrige på omfanget av faktureringen og hadde fått noen tips. Et av tipsene vi hadde merket oss, var at Eide skulle ha leid seg selv ut som «konsulent» under Drammensskolenes felles 17. mai-arrangement.

Dette var et fellesarrangement for flere skoler i Drammensområdet, og vi satt ikke på kilder med tilgang til konkrete dokumenter knyttet til dette. Men skolene i Drammen har åpne Facebooksider, og vi gjennomgikk de siste tre årenes bildemapper på disse sidene. Vi fant to bilder der Kjetil Eide var til stede og grillet pølser. Vi visste ikke om han var der som betalt konsulent eller på fritida. Vi visste heller ikke om lærerne på de samme bildene var lønnet. Etersom vi ikke hadde annet enn bildene og de muntlige tipsene, bestemte vi oss for å gjøre det på gamlemåten.

Vi ba om et intervju med Eide om hvordan de praktiserer utleie/innleie av seg selv, og han stilte opp og forklarte om praksisen. Han ga eksempler på oppgaver han leide seg selv inn til. Vi viste da til en Facebook-posten til Akademiet, hvor Eide griller pølser på 17. mai-feiringen og spurte om dette var eksempel på noe han fakturerte for. Det bekreftet han.

Vi hadde før intervjuet lastet ned bildene i tilfelle disse skulle bli slettet. Hvis vi skulle bruke dem på trykk, ville vi først ha kontakt med læreren som var på samme bilde. For det første for å orientere ham om at han kom til å komme på trykk. Dernest for å høre om også han fikk betalt for innsatsen. Vi gjennomgikk alle drammensskolenes ansattlister for de aktuelle årene og fant ham der. Han ville ikke bidra til artikkelen, men svarte at han hadde vært der på dugnad. Samme opplysning – at lærerne deltok på dugnad – fikk vi fra andre lærere.

Saken var i kroner og øre forsvinnende liten, men likevel en av dem som utløste mest reaksjoner. Vi valgte å bruke bildene fra Facebook fordi vi mente de hadde nyhetsverdi.

Brenna beordrer gransking

Det var et visst politisk trykk allerede, og nå tok det av. De radikale venstrepartiene hadde

vært på hugget gjennom hele serien, og nå spredde bestyrrelsen seg også til Arbeiderpartiet. Etter de to første avsløringene intervjuet vi daværende kunnskapsminister Tonje Brenna.

Brenna var også i Dagsnytt 18-studio hos NRK, der de debatterte Vegard Harm-kampanjen.

Statsråden gjorde det nå tydelig at hun ville be Utdanningsdirektoratet undersøke sakene Klassekampen hadde avdekket. Hun viste til forliket, og bemerket at Udir ikke hadde vedtaksmyndighet, som de normalt ville hatt. Det betydde at selv om direktoratet skulle granske, måtte Kunnskapsdepartementet beslutte. Saken kom på trykk 24. oktober 2022.

En snau måned senere gikk det formelt brev fra departement til direktorat der sistnevnte ble bedt om å «foreta nødvendige undersøkelser omkring de forholdene som er beskrevet i media».

Her bevegde vi oss inn i den tidligere omtalte setningen fra forliket. Departementet måtte, slik vi vurderte det, trå varsomt. Hvis de skulle åpne tilsyn, måtte de først være sikre på at det som hadde kommet fram kunne passere som «vesentlige nye forhold». Hvis ikke ville et tilsyn kunne være et brudd med forliket de hadde inngått med Akademiet. Akademiet var representert av blant andre Kluge, ved advokat Ove Vanebo.

Det var også stor forskjell på et formelt tilsyn og det departementet nå ba Udir om: en «undersøkelse». Ved et tilsyn kunne Udir krevd omtrent hva det skulle være av detaljert dokumentasjon fra Akademiet. Nå måtte de be om det de ville se, og pent akseptere at det var opp til Akademiet å vurdere hva de ville svare på - hvis noe.

7: Nye varsler og en hemmelig ryddesjau

Parallelt med at vi publiserte saker om reklamekostnader og pølser, gikk vi enda breiere ut enn før til tidligere og nåværende ansatte i Akademiet, så vel som ulike myndigheter. Formålet var tredelt: Vi ville finne flere kilder, vi ville sørge for at sakene ble snakket om på skolene, samtidig som vi håpet at det å gå bredt ut ville gjøre at det følte tryggere å snakke med oss. I arbeidet med å finne ansatte, støttet vi oss særlig på:

- LinkedIn
- Tips fra folk vi allerede hadde kontakt med
- Waybackmachine

Waybackmachine var det mest nyttige, og gjorde at vi kunne finne ansattlistene på arkiverte versjoner av Akademiets nettsider. Slik fant vi komplette lister for flere år tilbake i tid. Vi tok som hovedregel kontakt med folk etter arbeidstid for at de skulle være et sted det gikk an å prate. Vi brukte mange kvelder og helger på ringerunder, og det betalte seg.

Varsel om karakterpress

Tipsene som kom ut av denne runden overrasket oss. De dreide seg ikke om internhandel, men en påstått annen praksis med store økonomiske konsekvenser. Vi ble fortalt at en gruppe lærere ved Akademiet Oslo og Heltberg Bislett, som er samlokalisert og har samme rektor, hadde varslet om "karakterpress". Vi fikk høre om varselet fra personer som ikke sto

bak det selv, og vi hadde dermed ikke tilgang til selve varselet. Versjonene vi fikk høre om det, var også noe sprikende, men dreide seg om at ledelsen skulle ha presset lærere til å gi elever bedre karakterer enn de fortjente. Dette for å gi skolen bedre score, noe som i sin tur ville gi flere søkere og større tilskudd.

Det var lenge uklart for oss hvor varselet var sendt, og hvem som sto bak. Noen av tipsene mente det hadde gått til Arbeidstilsynet, andre snakket om politiet og om organisasjoner som organiserer lærer. Av hensyn til kildenes anonymitet, kan vi ikke gå inn på hvor vi til slutt fikk tak i selve varselet. I varselet het det blant annet at ledelsen har utøvd «press for å imøtekomme elevenes urealistiske forventninger til høyere karakterer».

Dette kan se ut som et sidespor, men i likhet med de andre sakene føyet den seg inn i en debatt om konsekvensene av kommersialisering av skolen. Få uker før vår sak om varselet, uttalte daværende kunnskapsminister Brenna til [VG](#): «Min bekymring er at det blir et mål i seg selv å gi best mulig karakterer, for å tiltrekke seg flest mulig elever. Med andre ord er det en risiko for at det er noe annet enn hva elevene faktisk kan som fastsetter karakterene.»

Jan Ove Otterlei, som er en av Akademiet-eierne og styreleder ved de to skolene, skrev til Klassekampen at de ikke kjente til varselet og at de ikke hadde informasjon som tilsa at de trengte å endre praksis. Det er fortsatt ukjent for oss hva varselet medførte.

Den hemmelige ryddesjauen

Stadig flere av dem vi kontaktet, var villige til å snakke. Vi fikk vite at sakene ble hyppig diskutert i kantiner og lærerværelser, og det var all grunn til å tro at Klassekampen lå langt framme i pannebrasken til de som satt på relevant informasjon.

En telefon i desember skulle vise seg å være viktig, uten at vi overskuet det der og da. Vi ble ringt opp av noen som satt sentralt plassert, som hadde blitt oppmerksom på sakene våre.

Vedkommende hadde et ønske om å hjelpe, men ingen av innspillene egnet seg for videre undersøkelser. Vi var imidlertid ikke i tvil om at kilden var sentral og kunne bli nyttig når vi nå skulle følge med på Udirs undersøkelse. Vi hadde jevnlig samtaler med kilden, og møtte også vedkommende.

En vårmorgen ringte vedkommende for å fortelle om noe bemerkelsesverdig som hadde skjedd. Dagen før nyttår, fortalte kilden, hadde ledelsen i Akademiet sendt ut kreditnotaer for en rekke gamle fakturaer. Kilden visste ikke hvorfor, og var også usikker på hvilke fakturaer som var kreditert. Dokumentene kunne skaffes, men kilden var redd for å bli observert. Vi gjennomgikk samme rutine som vi hadde gjort med andre kilder som leverte dokumenter til oss: Vi ville ikke bruke opplysninger som bare kunne knyttes til én eller få skoler. Vi ville gi kilden en hånd på rattet, og ha dialog om bruken av informasjonen. For å unngå å bli observert, ble dokumentene overlevert til oss via en tredjeperson. En tidlig morgen på et knutepunkt i Oslo fikk vi en mappe med dokumenter.

Dokumentene avdekket en hemmelig ryddesjau i Akademiet. Mens de var under granskning, hadde eierne begynt å tilbakeføre penger til skolene. Det til tross for at de gjennom hele høsten hadde bedyret at alt var i sin skjønneste orden.

Dokumentasjonen vi satt på, besto av kreditnotaer for blant annet markedsføringskostnader, hvorav deler var knyttet til Harm-kampanjene. Vi fikk også fakturagrunnlaget, siden vi nå visste at det var nøkkelen til å omtale overføringene uten at de ble sporet tilbake til kilden.

Kreditnotaene viste at Akademiet-eierne igangsatte en tilbakeføring av snaut 1,9 millioner kroner 20. desember 2022. Det var, fant vi i einnsyn.no, dagen etter at eierne, flankert av to advokater og to representanter fra Abelia, hadde sittet i møte i Kunnskapsdepartementet og sagt at de var overrasket over granskingen som var igangsatt.

Vi fikk kreditnotaene overlevert i mars 2023, etter å ha hatt jevnlig kontakt med kilden i tre måneder. Vi publiserte artikkelen 16. mars. Kreditnotaene er først og fremst et eksempel på verdien av systematisk og langsiktig kildearbeid. Alle kildene som har gitt oss dokumentasjon vi ikke ellers ville fått tak i, hadde vi hatt kontakt med i flere uker i forkant.

Det må understrekes at kildene ikke var medievante og at flere av dem fryktet for jobben sin dersom det ble avslørt at de sto bak lekkasjene. Noen av dem vi endte med å møte fysisk flere ganger, ringte oss første gang fra skjult nummer, med en plan om at vi aldri skulle kjenne identiteten deres. Vi tok flere grep for å holde dem trygge og, nesten like viktig, for at de skulle kjenne seg trygge:

- Både vi og kildene lagret hverandres telefonnummer under alias. Dette for å unngå at våre navn, eller Klassekampen, dukket opp på displayet deres.
- Vi hadde grundige samtaler om hvor mange som hadde tilgang til de ulike dokumentene.
- Vi oppdaterte kildene jevnlig om hvor vi var i prosessen og hvilke vurderinger vi gjorde.

Udir var ikke kjent med kreditnotaene før Klassekampen tok kontakt for kommentar. Senere skulle Udir skrive i en rapport til Kunnskapsdepartementet:

«Vi antar derfor at denne korrigeringen er initiert av omtalene i Klassekampen (...) Det at konsernet har gjennomført en gjennomgang av tidligere kostnadsføringer av reklame er en sterk indikasjon på at skolene ble belastet for ikke relevante kostnader. Vi kan ikke ta nærmere stilling til om foretatte krediteringer er fullstendige, da vi ikke har mottatt dokumentasjon for utførte krediteringer eller opprinnelige fakturaer.»

Akademiet-topp Kjetil Eide var som tidligere nevnt åpen, tilgjengelig og imøtekommende gjennom store deler av prosjektet. Nå sluttet han å svare oss, og viste til sin advokat Ove Vanebo.

8: Etterspill, konsekvenser og framtida

Udirs undersøkelse hadde et vanskelig utgangspunkt. Som vi hadde vist, medførte forliket at de ikke var i posisjon til å gjennomføre et formelt tilsyn og at de derfor ikke kunne kreve svar. De var prisgitt Akademiet-eiernes velvillighet.

Vi bestemte oss for å følge undersøkelsene til Udir tett gjennom våren 2023. Vi brukte einnsyn.no daglig for å sjekke om det hadde kommet nye spørsmål fra granskerne eller nye dokumenter inn fra Akademiet. Ettersom det tar noe tid før dokumenter føres opp i postlistene, hadde vi også direkte kontakt med Udir og KD og spurte nærmest daglig om noe hadde skjedd. På et tidspunkt begynte KD å sende preventive e-poster om at vi ikke var glemt, og vi fikk på et tidspunkt humoristisk beskjed om at de nå hadde en ansatt med én oppgave: følge opp oss.

Vi noterte oss fortløpende hva granskerne hadde spurt om, vi holdt dette opp mot hva som ble sendt inn. Vi så at Udir ikke fikk det de ba om av opplysninger. Etter hvert dukket også dokumenter opp der Udir redegjorde for at de ikke hadde fått svar. Dette dekket vi nyhetsmessig.

Da Udirs rapport til Kunnskapsdepartementet endelig ble levert 1. juni 2023, var dommen hard. Om Harm-kampanjen skriver de: «Vi har ikke sett markedsføringsinnhold fra denne kampanjen hvor Vegard Harm promoterer *privatskolene* i Akademiet-konsernet. Dette tilsier etter vår vurdering at kostnader til denne markedsføringskampanjen ikke er relevante for skoledriften i privatskolene.»

Akademiet fikk sommermånedene på seg til å svare. Med alt på bordet, skulle KD avgjøre om de skulle kreve penger tilbake fra Akademiet. Terskelen for å kreve tilbakebetaling var høyere enn ved et vanlig tilsyn, og de skulle avgjøre om det som hadde kommet fram var “vesentlig nytt” nok til å sende ut et tilbakebetalingskrav, med alt det innebar av risiko for nye rettstvister. I sin endelige avgjørelse skriver departementet:

Departementet har gjennomgått og vurdert direktoratets funn og vurderinger og Akademiets tilsvar knyttet til kostnader til markedsføring i perioden 2015-2019. Som vist foran under punkt 3.2 har direktoratet ikke hatt hjemmel til å kreve fremlagt dokumentasjon fra Akademiet, da de foretatte undersøkelsene ikke har vært et tilsyn i lovens forstand. Det har av denne grunn ikke har vært mulig å opplyse saken så godt som ønskelig. Ut fra det opplyste finner departementet det likevel klart at det gjennom undersøkelsene ikke er avdekket vesentlige nye forhold i strid med privatskolelova § 6-3. Det er dermed ikke grunnlag for å kreve tilbake statstilskudd for transaksjoner foretatt i den perioden som omfattes av forliket.

Departementet understreker at vurderingstemaet i denne saken har vært om det i perioden 2015-2019 er påvist vesentlige nye forhold i strid med privatskolelova § 6-3 ved de aktuelle skolene. Departementet har ikke vurdert eller tatt stilling til hvordan de beskrevne kostnadene knyttet til markedsføring, herunder kostnadsfordelingen mellom de godkjente privatskolene og privatistkolene, ville stille seg i forhold til privatskolelova § 6-3 første ledd i en normalsituasjon (altså uten terskelen om

vesentlige nye forhold). Fra 1. januar 2020 fører direktoratet på vanlig måte tilsyn de skolene i Akademiet som er omfattet av forliket.

Akademiet tolket avgjørelsen som en renavsking, men Kjetil Eide ville fortsatt ikke gi noe intervju. Gjennom sin advokat Ova Vanebo i Kluge, uttrykte han glede over at saken var over. Blant spørsmålene som derfor står ubesvart, er hvordan det har seg at Akademiets eiere i hemmelighet tilbakebetalte 1,9 millioner kroner til skolene hvis de fortsatt mener at de aldri har brutt utbytteforbudet i privatskoleloven.

Vi har også vært interessert i hvorvidt Akademiet vil legge om driften som følge av saken. Heller ikke det får vi svar på per nå. Vi vil følge nøye med hvordan Udir behandler Akademiet i framtida. I rapporten fra Udir til KD het det at «Fra høsten av ser vi for oss at det blir åpnet flere tilsyn med skoler knyttet til Akademiet». KD på sin side understreker «at direktoratets rapport – og Akademiets tilsvarende – gir informasjon og innsikt som kan være nyttig både i relasjon til eventuelle tilsyn med skolene for perioden etter 1. januar 2020 og i departementets vurderinger av behovet for presiseringer i regelverket om utbytte og handel med nærstående.»

Udir opererer med en risikovurdering når de avgjør hvilke privatskoler de skal føre tilsyn med. Vi har bedt om innsyn i denne lista uten å få det, og vi har også spurt Udir hvordan saken har påvirket deres syn på Akademiet – også det uten å få svar.

Etter Klassekampens saker har Utdanningsdirektoratet åpnet tilsyn med karaktersetting og behandlingen av klager på karakterer ved Akademiet Oslo. Heltberg Bislett har dessuten vært gjenstand for tilsyn og fått pålegg om å spesifisere handel med nærstående nærmere i fremtidige årsregnskap. Årsregnskapene er sentrale når Utdanningsdirektoratet gjør sine risikovurderinger i forkant av en eventuell tilsynsåpning.

Alle artiklene kan leses her:

<https://klassekampen.no/samling/privatskolemillionene>